

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

ÎN ANUL CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

Ilustrativ pentru ceea ce va fi Conferința Națională a partidului în viața noastră politică, economică și socială, este însuși acest moment cînd reprezentative forumuri ale democrației muncitorești revoluționare s-au întrunit pentru a dezbate și hotărî măsuri care să conducă la îndeplinirea întorului a programelor adoptate de cel de al XIII-lea Congres al partidului și a lanșii, în acest scop, o perspectivă și mai accentuată asupra calității muncii și vieții, asupra eforturilor și eficienței cu care trebuie să ne angajăm, în vederea rezolvării tuturor problemelor pe care le ridică în actuala etapă — construcția socialistă. Desfășurată sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, plenara comună a Consiliului Național al Oamenilor Muncii și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale conferă acestei perspective o substanțială răsunare în plan material și spiritual fiind, prin bogata sa ordine de zi, ca și prin discuțiile purtate, un element mod de a privi realitatea și de a identifica necesitatea posibilității noi de acțiune, căi și mijloace noi de realizare a scopurilor asumate. Gradul sporit de eficiență, competența, răspunderea care trebuie să caracterizeze activitatea în orice domeniu al existenței noastre economice și sociale, permanența ridicare a nivelului de cunoștințe, precizarea, concretizarea în consens cu cerințele și exigențele actualei etape, ale revoluției tehnico-stiințifice și pe măsura vastei experiențe pe care o deținem, pe măsura condițiilor de care dispunem sînt linii directoare ale unor preocupări de interes politic major și actualitate insuși orizontul de azi și de mine al muncii și creației.

Analizînd stadiul realizării planului pe anul în curs, în actuala perioadă, precum și proiectul Planului Național Unic de dezvoltare economică și socială a României pe anul 1988, plenara a realizat o vie linie de legătură între preocupările de azi și cele de mine, între eforturile care, încă de pe acum, se curd în realitățile și împlinirile celui de al treilea an al cincinalului și, în consecință, în dinamica și sub impulsul unei întreită epoci. Cuvîntarea secretarului general al partidului este evidentă în acest sens: **Sintem o societate a muncii și trebuie să avem permanent în vedere că baza dezvoltării societății noastre o reprezintă activitatea productivă, munca complexă în toate domeniile.**

Luceafărul

ARGUMENTELE CĂRȚILOR NOASTRE

Datoria față de locul natal

Am scris **Cartea Simleului**, marcat de încrederea profundă pe care o am în așa-zisul destin mare al orașelor mici. Simleul, orășul din nord-vestul României, mi se pare cel mai elocvent exemplu. Cu să dovedesc că este așa, am pornit de la epuizarea surselor de viață istorică și spirituală a unui loc. A unui loc, căci noi, românii, nu trăim într-un spațiu oarecare, ci-a locuri anume. Nu oriunde ne e bine, nu în orice spațiu, ci numai în locurile noastre. De aceea, cum spune poetul, „noi locuim în timp”. Dar diocole de înstălmînirea ce o savîrșeste în noi locul, există surse de viață istorică și spirituală care întemeiază și întăresc existența acelu loc. În acest sens, scriind **Cartea Simleului** am apelat, mai întii, la tradiția orală, la florilecile de gînduri și mărturi păstrate în rosturile de viață, în datinile și obiceiurile locului similevan. Apoi au venit sursele scrise în documente istorice ori rămase în manuscris, lexicoanele, dicționarele și enciclopediile care punctau, fie și numai informativ, rădăcina acestui loc: „Sim”-leul. Informația a devenit copleșitoare. Ea trebuia sistematizată, organizată tematic, apoi sintetizată, pentru a dovedi că nu există un loc, oricît ar fi el de modest, fără o istorie, care poate fi mare. La Simleu au fost consemnate cetatea Daciava și ceasa de lut dacică. Aici s-a descoperit, în două rânduri, marea tezaur de aur și de argint, din secolul al IV-lea e.n., iar recent al treilea tezaur de origine dacică. Aici a venit din satul său, la școală, tribunașul pasopist Simion Bărnăuțiu, de aici s-a pornit „duhul” revoluției de la 1848, cînd la „varmeghia” din Simleu au venit jogații din Giurgelec, strigînd „câs-mintuții de iobăgie” și tot la Simleu s-au redactat cele două memorandumuri, în 1861, de dr. Ioan Maniu, și în 1892, de Iuliu Coroianu, către Curtea din Viena, și altele. După ani de căutări și de trudă am adunat astfel de mărturii despre Simleu, care întăresc ideea că de aici trăiesc în locuri anume, cu rezonanță istorică.

Am fost plecat în Bucovina, în acel nord al răsini și al cetății de scaun, al tremurilor, al ceramicii de Mărginea, în acea țară unde Voronețul e una cu țara, unde istoria, una cu scîntămintă, tuturor zărilor vieții și pămîntului. Tînta precisă a drumului meu a fost aceea de a-l cunoaște pe Toader Hrib, scriitorul țării din Arbore-Suceava. Dar pînă acolo la Arbore, pînă la țeribă, vecinătate unde Voronețul s-a răsunat, (de cîte ori în clipa clipă?), în gestul cotidian, am primit, am gîndit regîndind pasul gramatical și armonios, naiv și pătrînzător, impuător, perfect al unei lecții de limba română.

Vasile Vetîșanu
Continuare în pag. a 6-a

Limba română

Am fost plecat în Bucovina, în acel nord al răsini și al cetății de scaun, al tremurilor, al ceramicii de Mărginea, în acea țară unde Voronețul e una cu țara, unde istoria, una cu scîntămintă, tuturor zărilor vieții și pămîntului. Tînta precisă a drumului meu a fost aceea de a-l cunoaște pe Toader Hrib, scriitorul țării din Arbore-Suceava. Dar pînă acolo la Arbore, pînă la țeribă, vecinătate unde Voronețul s-a răsunat, (de cîte ori în clipa clipă?), în gestul cotidian, am primit, am gîndit regîndind pasul gramatical și armonios, naiv și pătrînzător, impuător, perfect al unei lecții de limba română.

spune că blazon Voronețului este Bucovina. E clipa de echilibru și fuziune a geniului românesc prefigurată continuu, e arta pătrînzătoare obiectivă de viață primară necesitate, e ceasul nordic, cumplit, de furtună și tîntă al artei celei mari, foarte mari. Artă ofîcînd, dovăduindu-ne simbolurile perene. Dovăduindu-ne mîna și talentul, cea corăbie a mîntilor. Albastrul idee, singurul, un tel de axă a universului.

Ioan Vieru

IN ÎNTÎMPINAREA CELUI DE-AL TREILEA CONGRES AL EDUCAȚIEI POLITICE ȘI CULTURII SOCIALISTE Învățătorii

Învățătorul meu, Ion Manca, dintr-un sat din Cîmpia Dunării, pierdut în plină să de lumină a soarelui, ne învăța scrierea, cititul, socotitul, cîntul, istoria, lucrul manual, îndetălmînirea agricolă și buna purtare, cu o însuflețire și o credință despre care noi, copiii, chiar dacă nu ne dădeam seama atunci, aveam să dam sama, cu buzurie și recunoștință, tot restul vieții.

Scrișul trebuia să fie clar și rotund, caligrafic, ușor aplecat într-o parte, cu firele într-un lan de grîu, îndoite la pămînt de prea marea povară a rodului și înțelesurilor lor, izvoite din sudor, cîntată a brațelor și a frunții de țărăni, obișnuiți cu adevărul fundamental al vieții, că acela care nu-și cîștigă piinea prin muncă adevărată și fără preget nu merită să trăiască.

Cititul, mai ales acela executat cu voce tare, dar și acela făcut în gînd, cerea limpezimă, circumscrieri și coborîșuri line, potîntări voite la punct, și sfîrșiri datătoare de nuanțe și culori neașteptate, la virgule; cerea deslășirea sensurilor din fraze și propoziții, în așa fel încît fiecare nouă pagină din sfința noastră carte de citire, făcută ferfenită de mîinile mici și curioase ale copilăriei, era o adevărată descoperire, în pămîntul bun și curat, generos și atît de bogat în frumuseți și tezaururi nepieritoare al Limbii Române.

Socotitul avea nevoie de forță și claritatea minții, de participarea întregii ființe. Numai așa vestele cînturi: „Deșteaptă-te române”, „Pui de lei”, „Pe-al nostru steag”, ori „Imnul eroilor”, cu solemnitate „Presărâți pe-a lor mormine”, puteau căsușea forța, curățenia și vibrația deplină cu care fuseseră înzestrate de tînturii lor, dar pe care glasurile noastre piea copilăriei nu le-o puteau acoperi.

Citodată, astfel de cînturi făceam și la orele de istorie. „domnul nostru” vrînd să ne spună parcă, în acest fel, că istoria nu-i altceva decît participarea și împlinirea deplină în marea epocă a poporului său.

Învățătorul meu, Ion Manca, dintr-un sat din Cîmpia Dunării, pierdut în plină să de lumină a soarelui, ne învăța scrierea, cititul, socotitul, cîntul, istoria, lucrul manual, îndetălmînirea agricolă și buna purtare, cu o însuflețire și o credință despre care noi, copiii, chiar dacă nu ne dădeam seama atunci, aveam să dam sama, cu buzurie și recunoștință, tot restul vieții.

Învățătorul meu, Ion Manca, dintr-un sat din Cîmpia Dunării, pierdut în plină să de lumină a soarelui, ne învăța scrierea, cititul, socotitul, cîntul, istoria, lucrul manual, îndetălmînirea agricolă și buna purtare, cu o însuflețire și o credință despre care noi, copiii, chiar dacă nu ne dădeam seama atunci, aveam să dam sama, cu buzurie și recunoștință, tot restul vieții.

Scrișul trebuia să fie clar și rotund, caligrafic, ușor aplecat într-o parte, cu firele într-un lan de grîu, îndoite la pămînt de prea marea povară a rodului și înțelesurilor lor, izvoite din sudor, cîntată a brațelor și a frunții de țărăni, obișnuiți cu adevărul fundamental al vieții, că acela care nu-și cîștigă piinea prin muncă adevărată și fără preget nu merită să trăiască.

Cititul, mai ales acela executat cu voce tare, dar și acela făcut în gînd, cerea limpezimă, circumscrieri și coborîșuri line, potîntări voite la punct, și sfîrșiri datătoare de nuanțe și culori neașteptate, la virgule; cerea deslășirea sensurilor din fraze și propoziții, în așa fel încît fiecare nouă pagină din sfința noastră carte de citire, făcută ferfenită de mîinile mici și curioase ale copilăriei, era o adevărată descoperire, în pămîntul bun și curat, generos și atît de bogat în frumuseți și tezaururi nepieritoare al Limbii Române.

Socotitul avea nevoie de forță și claritatea minții, de participarea întregii ființe. Numai așa vestele cînturi: „Deșteaptă-te române”, „Pui de lei”, „Pe-al nostru steag”, ori „Imnul eroilor”, cu solemnitate „Presărâți pe-a lor mormine”, puteau căsușea forța, curățenia și vibrația deplină cu care fuseseră înzestrate de tînturii lor, dar pe care glasurile noastre piea copilăriei nu le-o puteau acoperi.

Citodată, astfel de cînturi făceam și la orele de istorie. „domnul nostru” vrînd să ne spună parcă, în acest fel, că istoria nu-i altceva decît participarea și împlinirea deplină în marea epocă a poporului său.

Învățătorul meu, Ion Manca, dintr-un sat din Cîmpia Dunării, pierdut în plină să de lumină a soarelui, ne învăța scrierea, cititul, socotitul, cîntul, istoria, lucrul manual, îndetălmînirea agricolă și buna purtare, cu o însuflețire și o credință despre care noi, copiii, chiar dacă nu ne dădeam seama atunci, aveam să dam sama, cu buzurie și recunoștință, tot restul vieții.

Varietatea formelor

Reluarea, periodică, a ideii de generație literară sau de nouă promoție cred că este — la noi cel puțin — reflexul teoretic al axiomei că literatura noastră s-a dezvoltat cu intermitențe, adică în salturi recuperatoare. Începutul deceniilor '60, '70 și '80 reitereză discuția despre nouata curentă grupării, justificată de vîrstă și validată în canacul sau revistă. Se exemplifică de obicei cu nume de ultimă oră și în termenii de fertilitate opozite cu cele consacrate în poezie și, mai precizat, în proză și critică. Există un etalon generalizat, dar și corectul, marou subliniat, al valorii individuale ce elasticizează și, uneori, contestă chiar conceptul de generație. El rămîne totuși operant mai ales din perspectiva istoriei literare, preocupată să claseze și să ordoneze manifestările divergente. Faptul pe de altă parte, că timpul le infirmă sau le confirmă ulterior pune sub semnul întrebării funcționalitatea unui criteriu, acela al vîrstii tinere ce predează explozia publicistică sau editorială. Programul estetic coagulează vremelnic valorile într-un grup sau „scorlă” și asta dincolo de intințirea lor accidentală în paginile de eveniment social-istorice, ale căror reflexe le întinim în operele scriitorilor de vîrste diferite. Accept, prin umare, interbelică „generație pierdută” reconșosibilă în pagina scrisă de Hemingway sau Cezar Petrescu; accept, de asemenea, la meridianul și în timpul nostru, „generația Labis” al cărui spirit marchează încă majoritatea grupusculelor. Termenul devine astfel valabil, cu adevărat operant, numai intrucît certifică și plasticizează elementele unui cod cultural colorat, pasager, cu pigmentul altitudinal și meridianal sau cu experimentul adecosului gratuit. Or, perspectiva aceasta, anume definierea orientării literare în funcție de anumiți stimuli (nu numai sociali), mi se pare utilă din cel puțin două puncte de vedere. Înteleasă în modul de mai sus generația literară înlesnește, în mie de rînd, studiul tipologic, al zomorfismelor ce precizează, cu un plus de coerență, o dimensiune sau alta. Conținutul și nu ruptura dintre generațiile propriu-zise e ilustrată astfel la toate nivelele imaginărilor, cu excepția probabil a teatralui. În acest sens, rîndurile scrise de Rada Petrescu (în O singură vîrstă sau Ce se vede) se întinlesc cu aceea ale lui Mircea Ciobanu, cu experimentul epic al lui Paul Georgescu (Solstițiu tulburat) dar și cu proza mai tinerilor Marcel Runcanu (Febră vesperală).

Mircea Ghiulescu (Omul de nisip) în așa numitul roman teoretic sau autoreflexiv. La celălalt pol față de epica alcătuită parcă la sugestia poeziei actuale se află narațiunea fluentă, transmitind senzația de experiență trăită din recentul roman al Alexandrîi Stănescu, **Regula paralelogramului**, precum și dintr-o bună parte a prozei scurte, a cărei ecloziune nu poate fi desprinsă de clasicizării deja Marin Pruda, Fănuș Neagu, D.R. Popescu etc. Plusurile tecu din ultimii ani merg, după cum ne-am dat seama, fie în direcția complicării, a tehniciării formelor pînă la cota unui alexandrinism autogeneris, fie în aceea — mai ferită — a notărilor antilofice ce reeditază, uneori cu accentul „furișilor” de acum două decenii, apelul la campipetresciana autenticitate. Structurile eseuului cedează treptat în favoarea parabolei în **Vladia** lui Uricaru sau în romanul ce continuă să prelucroze o temă tradițională, precum **Sărătoria** lui Paul Eugen Bancu. Rezistența povestirii, a eposului prin excelență e probată de Tudor Dumitru Savu. Epica actuală începe să trădeze orocum abuziv „obsedantul deceniu” fiind sensibilă la problemele contemporane sau, în revers, la un spațiu fabulos alcătuit din topoi.

Mircea Muthu
Continuare în pag. a 7-a

Un mod de existență

Am rezistat tradiția culturală veche, rurală, schimbărilor socio-economice profunde prin care trece țara noastră de cîteva decenii? Rețuarea unui asemenea subiect nu este întâlmînătoare și nici nu are pretenția originalității, fiindcă folcloristul și cercetătorul Ovid Densusianu punca în urmă cu zeci de ani o întrebare asemănătoare, căreia îi și răspundea print-o amplitudine și susținută demonstrație în articolul polemic „Folclorul, cum trebuie înțeles”. Concluzia era pertinentă și categorică: folclorul se schimbă dar nu dispăre. De fapt deschiderea unei discuții noi cu același subiect la interval de peste o jumătate de secol cere o reevaluare suală și nuanțată a fenomenului folcloric, deoarece problema nu trebuie pusă graie și transant; dispăre sau nu folclorul — ci cu mult discernămint și fără prejudecăți.

Aura Matei Săvulescu
Continuare în pag. a 6-a

Tradiție cărturărească

Arheologie „A. D. Xenopol”, XVIII, 1981, p. 705-708). Întîmpinarea mi-a scos înainte cîteva documente care lăumineză mai mult viața și activitatea acestui cărturar al veacului XVIII, neînregistrat de monumentalul **Dicționar al literaturii române de la origini pînă la 1900**, apărut în 1979. Totul a pornit de la rezumatul unui document din 1748, în care se menționează că moștenirea părințescă din satul Cristești (ținutul Lăpușului) fusese împărțită de Toma Luca medicinier cu fratele său, **Enachi Luca** (adică cu Ioasa Luca eromonah de sus amintit) — rezumatul se află inclus într-o hotărînică a acelu sat, datînd din 1794, în cuprinsul căreia Ioasa Luca fusese menționat anterior cu numele și cînul călugăresc. Știrea acestui document din 1748 a constituit, de fapt, o adevărată cheie pentru stabilirea identității personajului, regășit apoi și într-un document din noiembrie 1743, sub forma **Ioanachi, flul Lucăci vist [ierul]**, între mulții stăpîni ai satului Colonești din aceiași țînt; trei decenii mai tîrziu, în iulie 1774, **ieromonahul Ioasa Luca** dăruia partea sa din acel sat unei nepoate de soră, Ma-

Stefan S. Gorovei
Continuare în pag a 3-a

ION BRAD: «Romanul de familie»

Interesul Romanului de familie de Ion Brad vine din incercarea de a face dintr-o carte veche o «carte nouă», din rescrierea a patru cărți anterioare...

Alte povestiri, ca digresive, nu ne interesează aici, unde centrul și convergența se cutoare să fie familia Borcea, având ca Romanul de familie...

Notabilitățile locale își cunosc mai bine satul și au soluțiile lor. Un instrument de lucru va fi și brigada de agitație a satului...

Partea a doua a Romanului de familie, care se numește Soare cu dinți și s-a numit mai sugestiv Ultimul drum...

MARIN MINCU: «Eseu despre textul poetic»

dacă în primele sale cărți de critică poetică textualizată în cimpul liric actual, fenomen care declanșează opinii pro și contra...

acuratețea cu care Marin Mincu analizează procesul textualizării în cimpul liric actual, fenomen care declanșează opinii pro și contra...

ar fi extrem de prețioase și nimic n-ar putea lipsi. Epoca de istorie poezie este cel puțin teroarea trăită de tânărul Petre Borcea la Blaj...

PROZĂ

REALITATEA FAPTELOR

CICERONE SBANTU

AUTOSTRADA

Editura Junimea

Ancheta angajează „vama” ca izvor necesar de... literatură realistă...

Experiența pe care o suportă vameșul în zile și nopți de febră descoperire a vinovaților care nu respectă legile este transcrisă în jurnal...

Stirpea lui Caragiale

este cit se poate de ciudat că aromâni, deși ironici sarcasistici, cuștili prin fire, n-au dat totuși scriitorii de această natură în literatura lor cultă...

STIRPEA LUI CARAGIALE

este cit se poate de ciudat că aromâni, deși ironici sarcasistici, cuștili prin fire, n-au dat totuși scriitorii de această natură în literatura lor cultă...

M. Ungheanu

șește însă să decodifice spectacolul universului liric extrem de variat. Analizând creațiile unor poezi ca Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu, Daniel Turcea, Marius Robescu, Grete Tartaru, Ion Mircea ș.a., criticul depistează la acești autori ceremonia „scriiturii” nu lipsită însă de un patetism iminent...

FOLCLOR

In urmă cu mai bine de un secol și jumătate, mai exact în anul 1831, în 28 de zile a luni lui februarie, la 5 ceasuri după amiază, adevărată simfonia...

TOMA ALIMOȘ

(Texte poetice alese)

Editura Minerva

și veseloare... Valoarea de excepție a acestui calet manuscris, cu 7 ani mai vechi decât a celui cu continut apropiat...

De la această dată, tulburătoarea baladă, povestind întâmplări ce se pierd în negura istoriei, a cunoscut un interes crescând...

profesională. Sub indiferența jucată a unor călători ei descoperă cele mai neașteptate cazuri. Desconspirările merg mină în mină cu povestirea lor...

Zaharia Sângerzan

Cicerone Sbanțu: „Autostrada”, Editura „Junimea”, Iași.

să spun: după monumentele maestrului, ceea ce nu e deloc puțin, ba dimpotrivă! Și acum, bunăoară „Cerere di dispirite” (observați difuziunea caracteristică aromână a celui de al doilea e din „cerere”, devenit neologism în „Io, Biru...”). Adică: „Zic aci, asa... Eu, Chirăra Fudelea, care se setea în bucătăria din Coștanta, Calea Fericeilor, nr. 13 — far arafie de număr far de noroc! —, măriată, cu un fecior de 14 ani, dau în judecată pe bărbatul meu, Pradeșcu Sparlacus (asa i-a pus numele mă-sa, cică după (a-sa mare, Tacu!) de la aceeași adresă, dar el, arză-ar focu, se lățe singur prin toate cățele, ca să mă despărție de el, pentru toate cite-l nștr mai jos... L-am cunoscut, blestemat, prin 1974 (conșilaș îl aveam din altă cununie, cu alt bărbat... și ăla, ofica să-l mănince), cînd eram bucătreașă la Ferma Agighiol, L-am hrănit bine (mîncă, nemîncatul, cu lupii ori alte fiare), mă lubea și el, așa zicea: alege-să-ar prafu!... Si „tonu!” și „motvu!” sar în ochi, nu-și asa? Oricine va recunoaște aci o „variantă” a schitei „Justiție”, ca și pitorcscul lexico-temperamental de sorginte pur caracalească, al noului prozator aromân, care — în paranteză fie zis, a debutat editorial ca poet, în 1985 abia, în plină maturitate...

Hristu Căndroaveanu

frumusețea, grandoarea, B. P. Hasdeu, Mihail Eminescu, Nicolae Iorga, George Călinescu, La rindul lor, folcloriști — și aceștia dintre cei mai însemnați! — Petru Caraman, Octavian Buholț, Adrian Pașcu, Gheorghe Vrăbile, Constantin Birlea, Al. I. Anzușescu, dar încă cu acord atenția cuvenită cîntecului, cercetîndu-l îndeaproape, incercînd să-l stabilizească schema de bază, „rezumatul”, originea, vechimea, circulația, apartenența la o categorie epică sau alta, elementele culturale ce se suprapun în interiorul textului, valoarea și rotunjirea artistică etc. etc.

În antologia pe care ne-o pune la dispoziție*, Jordan Dăcu a selectat numărul 50 de texte, dar a avut grijă să rețină variantele cele mai semnificative respectînd criteriul vechimii atestării, al apartenenței la toate zonele folclorice românești, al caracterului reprezentativ al fondului propriu-zis al baladei și al rotunjirii artistice. Cîntecul conține în una și aceeași variantă, elemente ale tuturor straturilor culturale pe care le-a cunoscut, străbînd prin timpuri, în îndelunga sa evoluție, toate fazele: de la cele mai vechi, care, cu certitudine, aparțin unei perioade de un arhaism evident, pînă la unele mai recente, databile în opera actualului de factură vioinească. Motiv specific românesc, cu o vechime remarcabilă, cu un număr de variante impresionant și o circulație vie pînă în zilele noastre pe întreg teritoriul românesc, cîntecul lui Toma Alimos a străbătuț pînă la noi cu o vigoare în înaltă, păstrîndu-și într-o mare măsură fondul primar.

Jordan Dăcu își însușește antologia nu de un simplu cuvînt înainte, ci de un amplitud studiu monografic, cel mai întins cunoscut pînă acum în literatura de specialitate a motivului, pe care de altfel îl și întălește semnificativ: o capodoperă a epopoeiei erice tradiționale (p. 5-49). Dește ține să ne atenționeze că „săgînilă” noastre nu au o structură esențială, Jordan Dăcu, după ce realizează o trecere în revistă a tuturor opiniilor în legătură cu motivul cercetat, după ce reconstituie, beneficiînd de întreg materialul, „rama rezumatului” baladei, face o analiză temeinică a cîntecului despre Toma Alimos prezentîndu-l în toată complexitatea sa, în toată măreția și la dimensiunile de excepție ale locului pe care-l ocupă, pe bună dreptate, în folclorul și în spiritualitatea românească.

Alexandru Dobro

* „Toma Alimos” (Texte poetice alese). Antologie, prefață și Bibliografie de Jordan Dăcu, București, Editura „Minerva”, 1986.

Un proiect romantic

Activitatea de scriitor a lui Virgil Teodorescu s-a împlinit cu cea obștească, el îndeplinind după eliberarea țării importante funcții pe linie de partid și de stat. A fost redactor șef al secției de poezie a editurii de stat și a condus revista *Luceafărul*. A fost ales de mai multe ori deputat în Marea Adunare Națională, investit cu responsabilitatea de vicepreședinte al ei. A fost vicepreședinte și apoi președinte al Uniunii Scriitorilor. În 1974 a devenit membru corespondent al Academiei R.S. România.

A fost distins cu mai multe premii ale Uniunii Scriitorilor și Academiei R.S. România, iar în 1983 a primit Marele premiu al Uniunii Scriitorilor ca o încununare a ansamblului creației sale.

Om de aleasă omenie, unul dintre cei mai importanți scriitori ai literaturii române contemporane, neobosit militant pe țărîm obștească, Virgil Teodorescu lasă în urma lui o operă vastă, o amintire caldă, de neșters.

Într-o mișcare sufletească ample, fundamentale, a lui Virgil Teodorescu, documentind o modernitate de esență și nu o slobozire de instinct pur și sovăielnic, rămîne în literatura română ca o formulă cu valabilitate și durabilitate, arătînd un spirit adînc și cult, inițiat în profunzimile poeziei și în ceea ce are aceasta ireductibil. Alții au început cu o negație absolută și au considerat că a crea înseamnă, înainte de toate, a netezi ceea ce e, în cultură, fundamental, adică memoria; astfel de insurgențe ajută poate forma să se definească mai apoi și, cu toate acestea, nu ajung esteticile la ideea de valoare. În schimb literatura fără evoluție în cadre verificate de capodopere nu e o literatură a mișcărilor sigure și a desfașurii, în procesul de coagulare al unei opere, aceeași disoluție de formulă monotonă nu e, în realitate, a crea.

Opera lui Virgil Teodorescu se sustrage unor astfel de înaintări fără proiect, și ceea ce impresionează, înainte de toate, la examinarea creației lui e acest simț al modernității cu direcție constructivă, apelul la o memorie a literaturii, aflată adeseori mai la o parte de ceea ce înseamnă fenomenul vizibil. De aici și pînă la un lirism cu identitate și numai un pas și poetul l-a făcut, repede, intruchidul acel strît tainic, care sălășluiește în om din vremuri cu neputință de identificat și pe cînd sufletul a înțîlnit, înțîlnia oară, melancolia și visul. În aspectul ei definitiv, poezia lui Virgil Teodorescu e a unui romantic vizionar care a lăsat asupra lumii o privire scrutătoare și cu vedere pînă departe, trecînd de ceea ce înseamnă aparență și materialitate intruchidată în fapte. Poetul gîndea, ca romanticii germani, ca și Von Chamisso, Tieck și Eichendorff, în mari simboluri ale visului, eliberînd un suflet nocturn, o înțelegere în sine clară și exprimată sistematic chiar dacă de înfășurare fluctuantă și indicînd o percepție definită prin amestecuri. Pe dedesubtul acestei plasmă originare, scoasă la suprafață ca din insondabile adîncuri de materie sufletească, poetul configura o viziune mai exactă decît ceea ce ar fi rezultat din simpla catagrafie realistă. Era, totuși, un realist, însă un realist vizionar, așa cum sint îndeobște romanticii și această comunicare integrală a lumii, întocmită din nălcuire, presentiment și observație, face poezia să treacă dincolo de marginea clipei, așezîndu-se în prelungi desfășurări unde autorul e definit de un spirit sempitern.

Ca și „Sărmanul Dionis” pe lună, Virgil Teodorescu privea, printr-un ocean măritor, acest univers definit de miscibilitate și ceea ce pare a fi la el supraevalizat e, în ultimă analiză, o ilustrare a unui spirit de romantism tîrziu, explicabil prin alchimie, cult al misterului, nocturnitate, gînd visător. Un astfel de lirism caleidoscopic și multicolor e, în felul lui, o revenire la genuin și la originar, la stările primordiale de unde poezia iese ca dintr-un ocean șiroind de elemente necunoscute. „Butelia de Leyda”, „Blănușile oceanelor” sînt documente ale unui romantism vizionar, reînțîlnit acum și presimțit și înaintele de romanticii propriu-zisi, adică un „romantism permanent”. Poetul desfășura uriașe pînze tremurătoare și înfiorate de vînturi, vînzînd uriași și simțînd colosal, structura lui de om al Sudului (căci era originar din Dobrogea și avea adînc înțîlniri în memorie tălăzuirii marine) îi dădea o componentă oceanică, adică masivă și vastă, lezînd prin materia lichiantă, care era vastă, pămînturi îndesate, continente fără margini. A năvăla, asadar, la un loc aceste semne ale snăgurilor necunoscute, intruînd în lirism imaginii ale lumilor, recomune prin natura creației este o biruință a spiritului împotriva neliniștitărilor forțe întinate.

Poetul năvăla la îmbrățișarea esențialului și cînd a redescoperit, în vremi mai recente, acea armonie a clasicismului, lăsîndu-se condus de muzicalitate și de ritmuri, el ilustra acea înțelegere fundamentală care predispuie mai degrabă la afirmarea universului decît la întîmpinarea lui cu indoieli. Avea ceea ce e fără discuție un atribut rar al poezilor adevărați și de formulă reprezentativă adică „proiect”, spiritul lui punea în mișcare mari viziuni și, cu toate acestea, pășea pe o lume, aceea a poeziei, unde ceea ce părea a fi disonant se alătura în următoarele întregiri, primărie înclinate, care era vastă, pămînturi îndesate, continente fără margini. A năvăla, comunicînd unitatea subiacentă a lumii, rămîne și poezia care o vehiculează rămîne și ea.

Din această umbră de eminescianitate, dezvoltată în obscur și adăugată unei ademeri macedonice de zări departate, amestecată pînă la gradul ultim modern, a iese o lirică de romantic tîrziu și poate copleșit de nocturnitate, ilustrînd, pentru epoci contemporane, ceea ce e reminiscență romantică și alăturîndu-se spiritului vaticinar și unanimist al lui Mihai Beniuc, stilizărilor poporane și arhaice ale lui Zaharia Stancu și simbului muzical, ritmic, al lui Dragoș Vrăncănu; atîta doar că adîncindu-se, prin vis, dincolo de apele clare ale unei oglinzi.

Alexandru Ruja

Artur Silvestri

Tradiție cărturărească

Urmare din pag. I

ria Hurmuzaki (căsătorit cu Toma Hristodor), aceeași căreia în 1768 îi dăruise și părțile din satul Cristești. Identitatea personajului mai este dovedită și de un alt act, din intervalul septembrie 1756 - august 1757 (7265), în care pilarul Neculai Kogălniceanu arată că o parte din Colonești fusese a lui „Janachi Luca și mi-au dat-o mie, pentru căci i-am dat eu parte me din Cristești, adică de l-am dat schimb moșie pentru moșie” (ulterior, Ieromonahul va contesta schimbul invocînd de Neculai Kogălniceanu și va face acte de danie pentru nepoata sa, cum am arătat în rîndurile precedente).

Odată stabilită această identitate, se poate reconstitui cu precizie familia (părinți, strămoși, colaterali) careia i-a aparținut acest „boier sau măcar boierăna [...] om, desigur, instruit, cum rezultă, între altele, și din scrisul lui extrem de îngrijit” (Iorgu Iordan).

În linie paternă, cel mai îndepărtat strămoș este papa Istrate, menționat într-un document din ianuarie 1634 ca fiind căsătorit cu o urmasă a postelnicului Maxim Hrăbor din vremea lui Petru Rareș; fiul lor Luca, pircălab de Lăpușna (1655), a fost căsătorit cu Gherghina Carăbă, descendență din voinic Petre Carăbă din vremea lui Ștefan voia cel Tânăr (1517-1527). La 1679, fiul lui Luca și al Gherghinei, căpitanul Gavril Luca, avea case în Iași; căsătorit cu Săltă, fiica șetrarului Gorie Leoa (din care

avea să descindă și cărturarul Paul Gore, istoric și genealogist). Gavril Luca a avut patru copii: doi băieți și două fete. Descendența lor este deosebit de interesantă; una din fete, **Toliana Arbure**, este strămoșa lui **Mihail Kogălniceanu**, iar unul din băieți, sulgerul **Adam Luca**, este strămoșul lui **Alexandru Ioan Cuza** (v. tabla de ascendenți ai lui Ioan Cuza, pe care am dat-o în **Almanahul „Convorbiri literare”**, 1984, p. 116); celălalt fiu, vel visterul **Ștefan Luca**, este tatăl cărturarului de care ne ocupăm.

Pe la 1704, Ștefan Luca s-a căsătorit cu una din surorile lui Ion Neculce, anume Maria, soră numai după mamă; Catrina Cantacuzino (fiica marelui spătar Iordache Cantacuzino și a Alexandrei, fiica lui Gavrilas Mateias, mare logofăt al lui Vasile vodă Lupu și nepoată - a lui Miron vodă Barnovschi) fusese căsătorită cu Neculce visterul, tatăl cronicarului și apoi cu un anume **Enache grămăticul** (mort în 1686), cu care a avut două fete, **Sanda Done** (străbuna poezilor Văcărești și **Maria Luca**, Despre bunicul matern al lui Ioasa Luca - al cărui prenume l-a și purtat; **Enache** - s-a păstrat un amănunt din care se poate deduce că nu a fost un simplu știutor de carte (era grămătic, scriitor de acte, protobul și tălmaci și poate el însuși copist de manuscrise), ci un om cult și iubitor de lumina cărții; în 1728, Sanda Done, fiica sa, arată că rămăsese „cîteva cărți grecești ale tatălui meu, fiind tatăl meu spuodoc, precum îi stii tu!” - deci un cărturar al cărui preocupări erau de cunoștință publică.

Se poate observa că înclinația literară a lui

Prin simplitate

Prin simplitate totul ajunge la omagiu, și murmurul și gîndul și răzvrătirea firii, înșevîntînd sublima figură a iubirii; striviți ca pe o muscă peșitul din adagiu.

Prin simplitate totul se schimbă-n proaspăt fruct transparentă, cu simburile nobil: sărut și chintesentă tîind în carnea poamel ovalu-i apeduct.

În fructu-acesta colții sălbateci de șacal se vor crăpa în două, dar nu de bătrînețe, căci simplitatea duce la culmile mărețe care întrec grosimea domoală-a unui deal.

Ce simplă e lumina vînt de la munte, ce simplu e ciocanul cinid cade pe ilău, ce simpli funigiei oprîți în părul tău, și zimbelele tale ca țîste scoici mărunte!

O, de-aș putea la țîta aceasta să ajung, păstrînd oricărei fapte adinea strălucire, o, de-aș putea în cîntec să aflu dăruire și să aud cum sună ecoul lor prelung.

Lamento pentru Nichita

Scoală, drag Nichita, scoală, și cu ochii tăi privește, cu mina ta primenește, că noi am venit, că am auzit că ești călător, cu rana-n picioare, cu ceața-n spinare, pe cea cale lungă, lungă fără umbră, și noi ne rugăm cu rugare mare, cu strigare mare, seama ta să-ți lei seama drumului, și să nu apuci pe drum cu nălcui, să nu cazi în țîngă pe cale năîngă de bivol arată, cu spini semănată, că-s tot mese strînse, cu facele stîlnse, dragul meu s-apucă calea minunată dreptă și curată, de apoi albi arată, cu griu semănată, unde-s mese-tîlnse și facile aprînse.

★

Seara va-nsera, gazdă ne-i-avera, și-ți va mai ieși vidra înainte ca să te spăimînte, să nu te spăimînti, de soră s-o prinzi, că vidra mai știe seama apelor și-a vadurilor și ea mi te-ntruce ca să mi te-nec, și mi te-o purta la Izvoare reci să te răcoaresti pe miini pînă-n coate de fiori de moarte.

★

Și-ți va mai ieși lupul înainte ca să te spăimînte, să nu te-spăimînti, frate bun să-l prinzi,

că lupul mai știe seama codrilor și-a potecilor și el te va scoate la un drum de plat, la un fecior de crai, să te ducă-n rai c-aolo-i de trai: în dealul cu jocul c-aolo (ț-e focul, cimpul cu bujorul, c-aolo ț-e dorul.

★

Rocu-mi-te roagă de șapte zidari, șapte mestri mari să se ostenească zidul să-l zidească, și ție să-ți lase șapte fierăștrui, șapte zăbreliu pe una să-ți vină colac de lumină pe alta să-ți vină izvorul de apă dorul de la țat, pe alta să-ți vină miroase de flori de pe la surori, pe una să-ți vină spicul griului cu tot rodul lui, pe alta să-ți vină buciumul de vie, rod de rachele pe una să-ți vină raza soarelui cu dulceața lui, pe una să-ți vină, p-ai-a cea mai mare vîntul de răcoare, să te răcoaresti, să nu putrezești.

Să-mi spui drept

Hai vino de-mi ajută să înfășor biblioteca în cearecauri și după ce sfîrșim ajută-mă să fac scooteala cam cîte zile mai am de trăit, - știi alia matematică, să facem scooteala și chiar dacă-au rămas puține

să-mi spui drept să nu dai de la ține - știi alia matematică.

De minune

Mai strănutăm și noi cîte pușin, adăpostii de-o valvă sau un crin, microbii îi oprim cu o lopată, se mai întîmplă poate cîteodată să dai de oameni care-și ies din fire, avizi să caște gura, pesemne să inspire, să tragă-n piept tot ce găsește în jur, însă vîzduhul nostru foarte pur respinge-notdeacea de minune această subalternă acțiune.

Ferocea umbră

Avînd în spate acest burl de piatră asemeni unui vechi motiv arab, și marea-n fața mea, ca o mulțră, ca un enorm și paraliț crab, îmi pare lumea pusă, de la un timp, pe ceartă

o hîrbuită toartă a chiupului gigant gîsit pe chei în care fastuosul și anticul ulei, amestecat cu-alese mîrodenii, stă ferecat de veacuri și milenii, și n-a fost chip un strop de a se pierde deși mereu pîndit de lațul verde al vîntului și ofensiva sumbră a mării întăritată, ca o feroce umbră.

VIRGIL TEODORESCU

Ioasa Luca a fost o moștenire din partea mamei; grămăticul onomim, marele logofăt al lui Vasile Lupu, Cantacuzinii - toți au contribuit la zestreă spirituală a nepotului lui Ion Neculce. Să mai adăugăm că singura lui soră, **Iliuca**, a fost căsătorită cu logofătul Hurmuzaki (nepot colateral al lui Gheorghe vodă Duca); de singura fiică a acestei perechi, Maria Hristodor, Ioasa pare să se fi atașat în mod deosebit, ei dăruindu-i, în 1766 și 1771 (cum am arătat mai sus) ceea ce pare să fi fost singurele sale proprietăți, moștenite de la înaintași: părțile din Colonești și Cristești. Pentru doi dintre nepoții săi de soră - **Alexandru și Matei Hurmuzaki** - Ioasa Luca a scris cronică lui Neculce (manuscrisele 53 și, respectiv, 232 de la Biblioteca Academiei Române). Un alt nepot, care îi purta numele, **Enache Hurmuzaki**, a avut o existență dramatică: furat de țigani la vîrsta de 15 ani, s-a întors între alți să abia după o prigoană de 43 de ani! În fine, un nepot de soră al lui Ioasa Luca, anume **Constantin Hurmuzaki**, avea să fie bunicul marelui patriot și istoric **Eudoxiu Hurmuzaki** (1812-1874), inițiatorul monumentalei colecții de documente externe relative la istoria românilor, care îi poartă și azi numele. (Alte detalii și întreaga documentare - în notele publicate sub titlul **Miscelanea genealogică (II)**, în **Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”**, XXIII, 1986, p. 447-449; textul de față este anterior acelor note).

De la Ioasa Luca se cunosc, azi, șase manuscrise de cronici (cinci la Biblioteca Academiei și unul în posesia lui Paul Mihail), precum și - după identificarea lui Gabriel Strempeț - un exemplar din **Floarea darurilor** (toți la Biblioteca Academiei); dintre acestea, sint datate numai patru manuscrise de cronici:

două din 1766, unul din 1775 și unul (manuscrisul Mihail) din 1781 (?) - acesta fiind și ultimul an din care îmi este cunoscut o șire documentară despre Ioasa Luca, aflat atunci în judecată cu Ecaterina Razu.

Nesigură rămîne data cînd **Enache Luca** a devenit 1757 menționată mărturia lui Ioasa monahul, răzes ot Colonești, a cărui identitate cu cărturarul este posibilă, dar încă nu probată documentar. Necunoscut rămîne, în stadiul actual al cercetării, și locul unde caftanul boieresc a fost schimbat cu ranta călugărească. Din fericire, cîteva amănunte se mai pot adăuga la cele ce se știu despre activitatea sa: Ioasa Luca nu s-a îndelincit numai cu copierea de manuscrise, ci el a tradus și documente slave și a alcătuit opise de acte vechi. Astfel, activitatea sa cărturărească nu mai poate fi restrînsă doar la perioada 1766-1781 și doar la transcrierea (multiplicarea) - fie și în variante foarte personale - a cronicii unchiului său: un adevărat cărturar al veacului XVIII rămîne de descoperit și opera sa de identificat, sub un nume sau sub celălalt. S-a putut vedea că el aparținea unei familii de vechi boierie, chiar dacă nu de înția mîrîne, dar care atîngea acum treptele înalte ale ierarhiei boieresti prin chiar tatăl cărturarului, Ștefan Luca, marele vister, ștefnic de încredere al lui Dimitrie vodă Cantemir, sol al acestuia la Petru cel Mare și unul din înșoțitorii săi în exilul de după 1711 (va fi fost și Enache, copil încl, în această prigoană ?); dificultatea stă în faptul că vor trebui urmărite nu numai manuscrisele, ci și documentele traduse ori copiate de Enache Luca sau de Ioasa Luca! Dar păstrez credința că o asemenea cercetare va restitui imaginea unui cărturar român al veacului XVIII.

gabriela crețan

Nevinovate sint...

O noapte lungă vocea lui a înspicat deșertul claminid, o noapte lungă am împărțit sub sistola și diastola lunară, gazdă fiind a ghilei celor răi, cu ei am rățâcit prin vitregie, am sodomit, am dămucat pasajele obscure, lege de aur ne-au fost doar păcatul, bunul și dulcea ignoranță

le-am spus fraților mei, guvernatori ai orel, Mandiel, Samael și lui Gabriel, tizul : luați și săturați-vă, pentru voi este lamura jertfiiului țap care a ispoșit, dacă-i vom smulge masca pocăinței vom vedea durerea, umilinta și revolta

le-am spus fraților mei : carnea aceasta aburindă, invelită în cirpe umede este spre desfiatere, împărțită în din vasul care închide sfința taină per ipsum et cum ipso et in ipso

căci cea care vă ispitește-i sora voastră, oaia neagră de turmă despărțită, trupu-i fragil ca o lăută de Cremona e mindru de frumoasa lui impietitate

(o, umbra mea care mă rezemi de alte umbre spiritinzi strinsoare-o unei negre cingătoare)

le-am spus fraților mei : nevinovate sint uneltile doar gindul ce le minuieste e impur.

Himeneu
Intinde masa, dragostea mea, cașt himeneu vom sărbători ceasfurii immaculate îți voi așterna numele tău interzis nu-l voi atinge

dragomir magdin

Zodiac

(POVESTE DIN ALT VEAC)
Eu sint în Taur, tu ești în Balanță. Mai aprig eu, mai blînd tu, ai zice. Cum nu e zi să nu-ți gîndesc făptura Nu-i clipă cînd să nu-mi aparî fenice.

De unde plec, mă-ntorc asemeni mie, Pe unde treci, nu-i chip să te cunoască Cel care-mpart cu tine-o vespnicie ; Te-mpurpurezi la focul cel de ioscă !

Pot fi herald, tu numai prințesă, Mănedei - cap, tu - pajură, de-a pururi. Nadir captiv, întreaga-mi grijă e să Rămii zenit acelorăși contururi...

Iar, primăvara...

Te-ntreb și-n astă primăvară lubita mea ce facem noi De vor începe să ne doară Aprinșii muguri dintre noi

Ce facem dacă rotoacoale De aer tînar din păduri Binevoiesc să-ți dea țirocule Și n-ai să poți să li te furi

nici mina ta dreaptă între noi ca o sabie pe care cad lacrimi

ne vom privi în lumina drăcească obraze austere și crude asemenea iluminatului magister Ignatiu de Loyola

împreună vom arde, excelență, văd rugul ca un pat de nunță făgăduit preferenților.

Poem abstract

(Umbra risului)

Trezie rece în sala hexagonală cu oglinzile sparte
linia vieții o curbă mai palidă secvență dintr-o infinită spirală.

Legea morală și cerul instelat - idola mentis : intersecții, ecliptice, parabole ecranări, concepte ordonatoare

- ignotum per ignotius - mai strălucitoare decit aurul monedelor false

cecitate, excerpte dintr-o scriere obscură indescifrabilă. întregul îți scapă însuși fiind o literă oarbă dintr-un nezăcut palimpsest.

desprinde-te, rupe placenta, ou confundat în ape de hidrangir într-un tandrau caliculu care definitiv se închide.

peste ruine, peste himere flutură încă o umbră indoliată (a dumnezeului tău umbră a risului reflectată pe suprafețe metalice circulare

pină la tipăt, pină la rupere rezonanțe anamorfice vise dezintegrate transparentă corolă în care pătrunzi

mai adinc asfixie albă ușoare emprente pe față)

se-ngroașcă ca piatra aerul norii iziduri inalte pină la cer inchegind...

neajulgiuit neubuit (o umbră a risului - dumnezeul tău - sfidind legea morală recuzînd cerul instelat).

Ori dacă despletita lună Din neaua mieilor sodea Pe cel mai fraged o să-l pună Să-ți ningă-n suflet, l-ai lăsa ?

Ce facem noi că totul pare-a Veni la țarm după tipic Și nesfirșită depărtarea Și cerbil ei cu pasul mic ?...

Sonet
Ciinii amintirii latră-n os Amăgîli de pasul tău femeie Risipit în liniștia de moschee Ori zidit în marmuri maieustos

Noaptea insetată de trofee Scripștii stelari îi trage-n jos Răscind în ochiul lor sticlos Lucitor miracol ca o cheie

Dintr-un țarm ca strigătul vibrînd (In adancuri lespezi stau să cadă) Ciinii nopții au ieșit în vînt

Ascuțindu-și poftele să vadă Cine cu talazuri în cuvînt Îți răsfăță somnul de naiadă

Prea firav țarm ?
Prea firav țarm ați socotit femeia, Corăbieri de abur și de vînt Sub steaua ei vă peticeați scînteia Și-i părăseați hotarul, luminind

Ați inventat clepsidrele domoale, Noian de șerpi adăpostii la sin Și-n loc de pisc îi dăruiați o vale, Cu aerul că v-ar fi vrut stăpîni

Prea firav țarm ? Dar templele lubrii, Cu turle-n cer și cheaguri în pămînt ? O, cum se sfărâmă-n zodiacie mirii Și-n temple cite locuri goale sint

Corăbieri ai asprelor meduze, Consoanele să cînte n-ar putea ; Dorm nuferei vocalelor pe buze - Treziți-i și pluti-vor înspre EA...

dimineață

ioan lăcustă

Inghită, odată cu cimentul bucătăriei, odată cu elajul, odată cu întreg blocul.

M-am răscuit să văd cine-mi dăduse năpraznica lovitură : chiuveta, mare, grea, din fontă. M-am gîndit atunci că nu mai am multe clipe. Decit doar cele pentru a deschide, împleticit, ușa băii spre a lua castronul cu caise, spre a scurge apa din el și sprînjindu-mă de pereții proaspăt văruiți, să mai pot rezista pină la patul pliant.

Am lăsat castronul la picioarele patului. Am luat o caisă și-am desfăcut-o. Simburile a alunecat, rostogolindu-se pe linoleum. M-am aplecat să-l ridic și ameteala de dinainte a revenit, întindu-mă aplecat după un punct de sprîjin în universul invlămișat al camerei mele. Cum nu-l aflam, m-am întins în pat toropit, pîrîndu-mi doar rîu că nu mai am puterea să ațunz pină la ușa de la intrare, s-o deschid.

„Se vor chinu s-o spargă...” mă gîndeam, cu vinovătie, la cel care... în timp ce durerea din cap se pierdea ușor, mistuită într-un fel de somn care mă cotopea fără să mă adoarmă. Stăteam cu ochii larg deschși, vedeam tavanul cărămiziu al odăii și, totuși, simțeam că cel care-l vede nu mai sint eu, ci un altul se uita prin ochii mei și mă vedea și pe mine, întins în patul pliant, și tavanul, și castronul, și zierele întinse pe linoleumul albastru, și castronul cu caise la capătul patului, și fereastră, și stielele clipocind în noaptea liniștită.

Sirena a sunat, din nou, de data aceasta chiar în preajma mea. Am sărit buimac din pat și m-am repezit iar la fereastră.

Nu puteam s-o confund. Era o sireună de salupă sau de remorcher. Un tipăt pe care-l auzisem de nenumărate ori în bălta, la noi în sat, sau în desele treceri de pe un mal pe altul al Dunării cînd veneam sau plecam de-acasă. Tipătul răgușit al sirenei dintr-o dimineață de demult cînd, încercînd să se strecoare printre silourile unei Dunări confundate în pică, remorcherul, care cutreesea să ne ducă pe celălalt mal, o lăsa să ule întruna. În timp ce încheieturile lui trozneau aproape învine. Tipase o femeie atunci, una tînară, cu un copil în brate, și altcineva îi strigase : „Taci, femeie, că în-tăriți Dunărea” și femeia tăcuse, stringîndu-și doar copilul la piept și noi o priveam încludați, ca și cum, dacă remorcherul ar fi fost strivit de silouri, toată nenorocirea numai din tipătul acelei femei ar fi venit.

Jos, unde ghecam scurgerea neagră a girlei, nu zăream nimic. Apoi, iarăși tipătul sirenei. Venea chiar din dreptul ferestrei mele.

— Hei, dumneata de la etajul șase, vrei să mă ajuți ?

Mi se adresa mie, probabil, vocea aceea de bărbat, răgușită.

— Eu ?
— Dumneata l Poți să mă ajuți ?
Am încercat să zăresc ceva în partea aceea de întuneric.
— Poți să cobori pină la noi ? a strigat iar vocea.
— I-am făcut semn cu mina să aștepte și m-am retras din fereastră. M-am așezat pe marginea patului pliant și am încercat să mă gîndesc ce-ar putea fi. M-am uitat la ceas. Era aproape două noaptea.

— „Cred că nu visez” mi-am spus, culegînd de jos două jumătăți de caisă. Apropîndu-mă iar de fereastră, le-am auzit în noapte.

— Aveți nevoie de ceva ? am întrebant.

— De ajutor. Vîno mai repede !
Nimic neobșnuit. Cineva mă chemase, deci. I-am făcut din nou semn să aștepte și m-am repezit la ușă. Liftul era blocat la ultimul etaj.

De sus, de pe malul apei, am deslușit conturul unei salupe. Mi se părea că zăresc două siluete întunecate.

— Sintem aici. Ne vezi ? a strigat bărbatul acela.

— Oarecum.
— Poți cobori ?
— Incerc.

Nu știam cît de abrupt e malul. Mi-am dat drumul să alunec, împleticindu-mă printre terbur și tufe.

— Se poate pași ? m-a întrebant el.

— E mîl, dar ține.

Am înaintat pină în dreptul salupei. Părea imensă, conturată în întuneric.

— Ne-am împotmolit chiar lingă mal, a spus el. Acum ne vezi ?

— Parcă da, i-am răspuns, începînd să deslușesc mal bine și salupa și pe cel care-mi vorbea.

— O pană de curent sau de motor. Nu știu ce-am pătit. Ai cumva o lanternă ?

— N-am.

— Ar fi fost mai bine.

De sus, fereastră mea, rămasă deschisă, lumina, dar raza ei, firavă, nu răzbeata pină la noi.

— Arunc odgonul. Încearcă să-l prinzi și să ne tragi.

Fișitul odgonului în preajma mea. M-am aplecat și am început să trag. Simțeam cum salupa se clătina, greeole, parcă urmîndu-mă. Cînd a atins malul, bărbatul acela a strigat bucurios :

— E bine. Ai reușit !

L-am auzit cum sare pe mal și înalțează spre mine. S-a oprit în dreptul meu. A întins mina, atîngîndu-mi umărul.

— Prima mulare-i gata. Să legăm odgonul de ceva.

Am intrat într-un tufiș și, blîbînd după un ram mai gros, am prionit salupa. Bărbatul acela continua să tragă de odgon, pină am reușit să fac un nod zdravăn.

Între timp, sînsă și ea pe mal. A venit lingă noi și, apucîndu-l pe bărbatul acela de braț, rezemîndu-se de el, a spus un fel de bună seara sau mulțumesc, citeva cuvinte stîșne pe care mai mult le-am bănuțit că veniseră de la ea.

— Cred că-l în siguranță acum, am spus.

— E slab firul apei, n-are cum s-o la, mi-a răspuns el. Apoi, către ea :

— Îmi pare rău că s-a întimplat borboața asta.

— Poți s-o repari ? (ea)

— Nu știu... mi-ar trebui lumină.

— Am niște luminări (eu). Dacă sint bune...
— De ce să nu fie ? (ea)
— Mergeți să le luăm ?
Nu mi-au răspuns.

— Vă invit la mine. Dar... Abia m-am mutat. Sinteiți invitații mei ?

— În casa noastră ? (ea)

— Ne-am lîrț pe malul rîpei, orbecînd, pină am ajuns sus. Abia în holul blocului ne-am privit. Eram murdari de pămînt, cu pete verzi, de lărbă strivită, pe haine. El, mult mai scund decit îmi păreau. Un bărbat rotofei, barbă sură, privire oboșită. Părul alb, dat pe spate, îi atîngea umerii, într-o coamă bogată. Ea, o fetișcană subțire, în pantaloni de doc și cu o bluză marlănească, strînsă pe corp, la git un lăntișor de aur, de care atîrna o bilă albă, cit un bob de năut.

M-am scuzat pentru camera nemobilată.

— E simpatică (el, apropiindu-se de fereastră și privind spre girle).

— Foarte practică (ea, așezîndu-se pe patul pliant).

— L-am condus în baie să se spele. Apoi s-a dus și ea. Cînd a revenit, am făcut prezentările, stringîndu-ne mințile și zîmbind, ei stînje-nții, eu degajat, încercînd să-i incurajez să se simtă cît mai bine.

Am ridicat castronul cu caise. L-am întins spre ea.

— Alțeva n-am ce să vă ofer.

Ea a luat o caisă, a dus-o în dreptul buzelor și, ca și cum ar fi înclinat un pahar, înainte de a-și înfige dinții în fructul ued, a zîmbit :

— Pentru casa dumnezevoastră nouă ?

— Pentru dumnezevoastră, i-am răspuns și eu zîmbînd.

A luat și el o caisă, repetînd gestul fetel.

— Pentru dumnezevoastră, am spus din nou, așezînd castronul la picioarele fetel.

Ea s-a aplecat, a mai luat o caisă. A observat simburile de pe linoleum, l-a cules și l-a aruncat pe fereastră, cum îi aruncase și pe celălalt.

— Spuneai de luminări, a zîmbit el.

— Trebuie să fie pe aici, pe undeva. Am luat un kilogram să le trimit acasă, mamei.

— I-am prefăcut că scotoceam după luminări, deși abia după-amiază le cumpărasem. În cele din urmă le-am găsit. I-am dat pachetul.

— Crezi că poți s-o faci să meargă ? l-a întrebant ea.

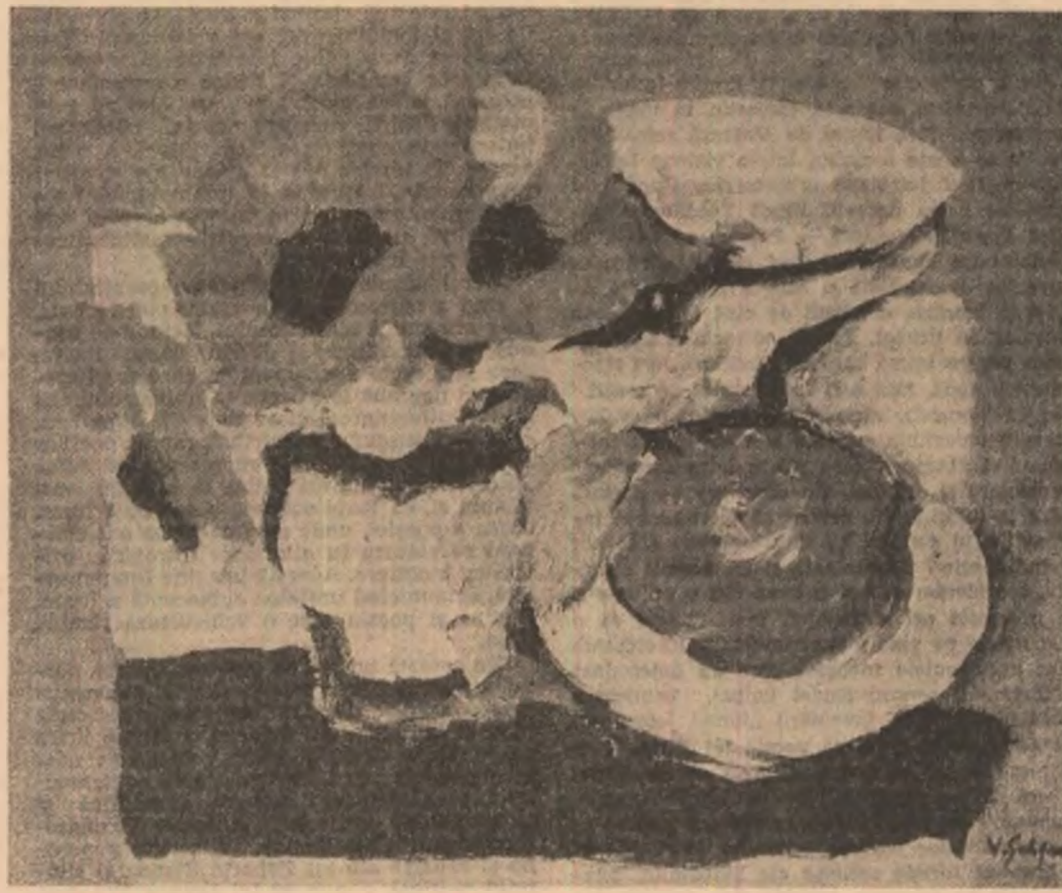
— Incerc, dragă. Trebuie să-l dau de capăt.

— Pot să vă ajuț ? (eu).

— Vă pricepeți la motoare ? (ea).

— Cîtuși de puțin.

— Atunci... (el) nu te supără, nu-i nevoie,

plastică

Așezat ca la teatru pe o canapea comodă într-o clădire din inima capitalei, la o înălțime de la care se văd acoperșuri tîguteate și frontoane peste care nu a trecut încă tăvălugul verticalelor și orizontalelor modernității, primesc uneori defilarea unor reprezentări care mă bucură și nu arar mă contrariază. Ieri, de pildă, a trecut prin fața mea domnul Arlecini, în multiple ipostaze. În prima mi s-a părut ușor beat ; era în fapt doar de o bucurie timpă și oboșită ; iesise și el ca tot omul în primăvară. Apoi era vesel, în felul în care este cineva cînd îi face pe copii să rîdă după ce le dă un măr care de fapt este o piscă. Apoi a redevenit trist, de o paloare mortală, desi vestimintele sale fluturau multicolore, îndemnînd la fericitie, și asupra lui se proiecta cel mai puternic jet de lumini din ultimul deceniu. Pe fratele mai mic al acestui coleg al nostru intru ale spiritului l-am luat acum citiva ani sub braț și l-am dus acasă să discute puțin cu confrătrați închisi în paginile cărților din biblioteca mea. Se întelege cu ei foarte bine și zilnic trecînd prin fața lui îmi face cu ochiul conspirativ, semn că j-a lămurit cum stau lucrurile. Nu vreau să vă dezvălui toți autorii cu care conversează ; e oricum foarte prieten cu Principele lui Barbu. Cînd citesc pasajul cu serbările de la Mogoșoaia, arlecinelului meu parcă îi sticlesc ochii. Nu de invidie,

muzică

Concursul Interjudețean de Interpretare muzicală de la Craiova, ediția l. avînd pentru acest an ca specialitate vioara (în 1988, el va fi dedicat pianului), se anunță a fi unul dintre momentele de maxim interes pentru tinerii noștri instrumentiști. Organizat în cadrul generos al Festivalului național „Cîntarea României”, de către Comitetul județean Dolj al U.T.C., în colaborare cu Filarmonica de stat „Oltenia” și Colegiul criticilor muzicali de pe lingă A.T.M., acest concurs este de maximă dificultate, fapt ieșînd imediat în evidență dacă primim regulamentul și repertoriul participanților.

Repertoriul fiecărui concurent este gîndit astfel încît să acopere toate zonele stilistice — de la clasicism la muzica zilelor noastre, nimic nu este ignorat, muzicii românești acordîndu-se, bineînțeles, un loc de frunte. Se adoptă, mai mult, un sistem „semiliber” de orientare repertorială ; pentru fiecare concurent o anumită libertate de alegere a lucrărilor este admisă, această libertate fiind însă temperată fie în cadrul unor liste de plese, fie prin „reguli” stilistice și norme de durată maxim admise (se introduc însă și lucrări „obligatorii”, modul de organizare al concursului inspirîndu-se

Concurs de vioară la Craiova

prestigiosului juriu. Vom face numai referințe la câștigătorii locurilor întâi de la ambele categorii, aceștia fiind deja titulari de cert renume, despre care presa noastră a scris frecvent. La categoria „mică”, elevul brașovean Florin Ionescu-Galați, într-un program alcătuit din Bach — două părți din Sonata l. Mozart — o parte din Concertul nr. 3. Paganini — Capriciul nr. 16, Enescu — Impromptu concertant, apoi Beethoven — Sonata nr. 5, P. Constantino — Sonatina, Saint-Saens — Rondo capriccioso, în final Wieniawski — Concert nr. 2 (lista pieselor prezentate se constituie în alt argument în privinta dificultății concursului, s-a impus printr-o tehnică fără cusur, printr-o bună stîlîntă a trazării la acest instrument trînd prin excelență datorită înălțor melodice și frumuseții timbrale, vîndînd o maturitate deosebită în confruntarea cu pagini de dificultate ale literaturii violonistice. La categoria „mare”, studenta bucuresteană Luminița Rogacev a prezentat Bach — Partita a II-a (Chaconna), Mozart — partea I din Concertul nr. 5, Paganini — Capriciul nr. 24, Enescu — „Impresii din copilărie”, apoi Enescu — Sonata a III-a „în caracter popular românesc”, D. Popovici — Sonata pentru vioară și pian, Ysaye — Sonata a III-a, în final Brahms — Concertul în Re major. Talentul Luminiței Rogacev este incontestabil, une tehnici bine puse la punct adăugîndu-i-se o ardere interioară care răzbeata plenar în sală. Interpretă trăiește fiecare frază muzicală, diferențierile stilistice evidențînd o bună cultură muzicală, o bună cunoaștere a partiturilor.

Viorel Crețu

pentru fiecare

Dacă nu-l află acum chichirezu, miine chem un mecanic.

— Vin și eu? (ea).
— Dacă domnul... (el, către mine), dacă nu vă deranjează... Poate e mai bine să aștept aici.

— Cu plăcere, i-am răspuns, în timp ce ea mă privea absentă.
— Când termin, te chem eu (el îndreptându-se spre ușă).

L-am condus până la scară. Am ascultat cum coborâra treptele. Când am auzit ușa de la intrarea blocului închizându-se, m-am întors în cameră.

Ea luase o cărtușie și citea ceva din ea.
— Mă iertați. Am văzut cărtușia și...
M-am rezeamat de fereastră, privind-o întrebător.

— Frumose versuri. Ascultați.
— E o traducere (eu).
— Dar e frumoasă. Cuvinte adevărate... Ați fost vreodată îndrăgostit?

Am ridicat din umeri, zimbând.
— De ce mă întrebați?
— Nu știu... Totul în noaptea asta e atât de neobișnuit... încât despre ce să vorbim, dacă nu despre dragoste. Nu credeți?

Am dat iar din umeri.
— Totul... Cum să spun... a continuat ea. Parcă sint deasupra unei prăpastii și mi-e teamă să nu cad, dar, în același timp, aș vrea să mă prăbușesc, până la fund, în tot necuprinsul. Nu știu, e ceva fascinant.

Ca-n Cehov, i-am răspuns în gând, privind-o nedumerit. Ce vezi fascinant în noaptea asta? Orăcătu broaștelor? Milul? Stelele? Odaia mea? Sau geme în tine un licăr de viață pe care încă nu știi cum să-l faci să cînte? Ei? Ai tu așa ceva în tine, costelivo? (am zâmbit, prefăcându-mă înfiorat de banala ei romanță).

Se îmbujorase în timp ce vorbea. Când sfîrși, se uită la mine tulburată, nedumerită parcă de tot ce spusese, mirată că din tot gîndul ei nu se închegaseră decît acele cuvinte. Mă privea încordată, ca și cum aștepta să-i spun că înțelesesem ceva.

— Il iubii? am întrebat, arătînd cu capul în golul ferestrei.
A închis cartea. A lăsat-o să cadă lîngă patul pliant.

— De ce mă întrebați?
— Pentru că m-ați întrebat și dumneavoastră ceva.

— Dar nu mi-ați răspuns.
— Ce pot să răspund?
— Și eu ce să spun? Am plecat cu el.

— Cu șalupa...
— Era visul lui... Să plece de aici cu barca și să meargă în jos, spre mare.

— Nu cred că se poate, i-am răspuns, întorcînd capul, privind luminința scîlbind într-un ochi de geam.

Ea s-a ridicat. A venit lîngă mine. S-a aplecat pe fereastră.
— De ce să nu se poată?
— Undeva apele astea se fundă. Nu duc nicăieri.

— El mi-a spus că ajung la mare...
— Poate...
S-a așezat iar pe patul pliant. A dat să la cartea, apoi s-a răzgîndit și a luat două caiete. Mi-a întins una.

M-am apropiat. Mi-a făcut semn să mă așez lîngă ea. S-a întors spre mine.

E prea neobișnuită noaptea asta pentru a-mi mai păsa de voce, a zâmbit ea stîns, strîngîndu-și între degete, urmărind cum simburile negricioase alunecă în palma ei, neobișnuită, repetă, ducîndu-și mina la buze și ca într-un sărut, lipindu-și degetele de buze, sorbea picurii gîlbuii prelinși.

— Dar tu, surise, după ce sfîrși gestul acela pierzesc, de fețiță răzgînată, tu ce crezi despre noi?
— Ce să cred?
— Despre mine, ce crezi?
— Nu cred nimic. Nici nu știu de fapt cine sînteți.

— Ti-am spus doar.
— Ca ați plecat spre mare?
— Nu, că am plecat cu el.

Rostise rîspicat ultimele cuvinte, ca și cum ar fi vrut să înțelegă că nu era vorba numai de o plimbare cu barca, în miez de noapte.

Nu... i-am răspuns. Continua să-și sugră degetele, privindu-mă veselă. Apoi a izbucnit în ris, mușcînd din căsa despicată.

— Ce-am ajuns să te întreb. Pardon, să vă întreb.
— Ne putem totuși în continuare. Nici eu nu sint prea bătrîn.

A zvonit spre mine nervoasă.
— El nu-i bătrîn.
— Nu la el m-am gândit.

— Credeam, mormăi ea, că al vrut să rîzi de mine. Dar eu vreau ca el să înțeleagă că nu-i bătrîn!

— Nici nu pare bătrîn.
— El se crede tare bătrîn. Cel care ajunge pe pragul morții e bătrîn, fără scăpare, spune el. Și el a ajuns acolo.

— A ajuns?
— A vrut să moară. A luat niște pilule și... S-a ridicat din patul pliant și s-a dus la fereastră. A privit citiva timp, apoi, întorcîndu-se s-a îndreptat spre teancul de cărți. A răsturnat un sac și s-a așezat pe el.

— Discut cu tine astfel pentru că par înțelegător. Poate ai mai aflat cite ceva și din cărțile astea. Și mi-a plăcut pe urmă cum ai venit spre noi, în inima nopții. Cine știe de ce-al făcut-o... Dar dacă s-a întîmplat așa, să ajung și aici, de ce nu îți-ăș vorbi?

A luat o altă carte, a frunzăriț-o, apoi a aruncat-o peste celelalte.

E o prostie să nu mai vrei să trăiești, aproape că a tipat ea, furioasă, agitată. Oricît de încolțit ai fi. Oricît de infundată îți-ar părea viața ta.

— Sinucigașii își au și ei acuzele lor, am zîmbit.
— Scuze, mă înghină ea cu dispreț. Ce scuze

Tablouri de Vasile Grigore

— Si el, dacă ar fi fost cineva, o femeie, un prieten, să se țină cu dinții de viața lui, să nu i-o lase să se ducă pe nimic, n-ar mai fi murit așa.

Ultimele cuvinte le rostise rîspicat, fără pic de patimă, fără intonație, silabisind parcă un text străin, pe care, vrînd să-l învețe, nu-i pricepea încă înțelesul.

— Și-apoi el, sopti ea stîns, omul acesta nici măcar o carte n-a scris. Nimic nu lăsa în urmă. Poate doar barca asta de care-și agățase cîndva visele.

M-a lăsat. S-a dus iar spre fereastră. S-a aplecat mult, privind în jos. Bluza de marinar, ridicată, îi dezgolea spatele costeliv, de adolescent. Când s-a întors și s-a așezat lîngă mine, pe patul pliant, terminasem toate caietele.

— Eu așa cred, a oftat ea. El are nevoie de mine. De asta am plecat cu el.

Tăceam, urmărind în chenarul ferestrei cum cerul începea să se înroșească. Ea continua să vorbească, deși nu pentru mine erau cuvintele ei. O ascultam, privind doar cum se face dimineața.

— Mă știe de cînd eram... poate de cînd m-am născut. Stăm în aceeași curte. Nu pot să-l las, chiar dacă nu mai are, cum spui, nici o șansă în drumul asta spre mare. De ce să mă moară puțint? Părăsit de toți...

Am întins mîna spre ea. Am mîngîiat-o pe obrazul ei. S-a întors spre mine. Mi-a luat mîna, strîngînd-o la pieptul ei.

— Ce înseamnă toți? am întrebat-o.
— Mi-a apăsât și mai mult mîna pe pieptul ei, făcîndu-mă să-i simt zvonetul inimii sub sinul mic, neîmplînit.

— Dar bătaie asta ce înseamnă? a zîmbit ea.
— M-a mai lăsat să-i ascult inima prin palma lipită de pieptul ei, apoi mi-a îndepărtat-o.

— E doar viață, a răspuns tot ea, aplecîndu-se și ridicînd cărtușia din care-mi alitise.

A deschis-o iar, rîsfîind-o, apoi mi-a întins-o.

— Nu există cuvinte pentru dragoste. M-ai întrebât dacă-l iubesc. N-am ce să-ți răspund. Știu doar că vreau să trăiesc.

— Și pilulele acelea?
— Să-l fac să uite de ele.

— E-ati de ușor, crezi?
— De ce n-ar fi? Să ajungem la mare, și apoi...

Motorul începu iar să schiaune. Ne-am repezit la fereastră. Prin aburul lăptos al dimineții l-am văzut pe bărbatul acela cum ne făcea semn cu mîna.

— Aproape gata, a strigat el.
— Esti mare, i-a răspuns, fluturîndu-și mîinile, bucuroasă. Apoi, a continuat ea, întorcîndu-se și privindu-mă absentă, am să-l spun că mă mărit cu el. Și așa, la anul, termin facultatea.

— Dar îl iubesti? i-am soptit.
— Iar întrebă?
— Iar... Ce vrei să faci?

Să trăiască vreau. Nimic mai mult. Bărbatul de jos a făcut iar semn cu mîna.

— Poți să vii, a strigat el. E gata de plecare.
— Vezi, mi-a soptit ea. Putem pleca.
— Drum bun!

Vom ajunge, să știi.
Am stîns lumina. Ea a venit lîngă mine.

— Urează-ne noroc.
— Noroc!
— Și mie, a oftat ea.
— Și tie noroc!
— A fost o noapte fantastică, a izbucnit ea

Continuare în pag. a 7-a

laurențiu cîrstean

îndepărtîndu-te...

aproape că timpul nu mai există : un colb aurii o trompetă a secolului o caleașcă a imenselor galaxii.

aproape că timpul nu mai există îndepărtîndu-te îndepărtîndu-te tot mai mult îndepărtîndu-te...

printr-un colb aurii.

alb : între da și nu

istoria unei lumi a unei vieți : între da și nu într-o singură noapte.

într-o pleoapă de aprilie...

peisaj

întunericul dinspre seară : mireasmă de aprilie drumul foarte lung spre o iubită orbii renăscuți blindă povară a frunzelor :

din oglindă chipul tău răvășit

alb

nimic nu mi-a fost mai aproape ca dimineața măsură a științei de a exista

nimic nu mi-a fost mai aproape ca această imposibilă idee de a ști...

căuind ceea ce demult a fost inventat :

o umbră de soare ca dimineața ca propria-mi moarte.

peisaj cu noapte

imaginază-ți într-o singură clipă vespărul unei nopți.

imaginază-ți felul lui de a fi :

leontina nedelcu

Marină

Stăm pe marginea veii Cu o floare sugrumată Vorbim cu copacul aurii Ireal hotot în fereastră îți văd ochii

Și marea ca vietate cenușie Furîșindu-se încet în privire

Epistolă

În fiecare zi îmi propun să scriu despre cuvîntul destrămat al lebedei iar tu, în fiecare zi îți propui să scrii despre floarea fastuoasă

Și de ce nu sîntem alți de prieteni

Să păstrăm gîndurile împreună în aceeași cutie de mărgean

Să vedem toate nările verii ascunzîndu-se-n ochiul de geam

O, toată dreptatea lumii atîrnă într-un pom de neotins

Metamorfoză

Omul acela era un țurțur zise risul tău bolnav

parcă se desprinde luna din nori alunecînd într-un ochi.

parcă o liniște nesfrîșită ispitește

martorul

într-o mai veche lectură a locului numele meu îi găsesc, într-o mai veche imagine.

într-o mai veche lectură am fost.

mă întorc.

memorie

către seară plutind blindă inima ei : ce timpuri ferice am trăit cite imagini îmi aduleacă ochiul...

vine mereu pasărea ce a învățat roștul și timpul vorbirii.

viața ei - aripa ei.

sub un frunziș greu am îngropat-o. sub un frunziș greu mă așteaptă.

de atîta noiembrie Tu vei zbura spre primăvară legenda mea tristă Omul acela era un zîmbet zise chiar zîmbetul născic dinovat de atîta aprilie

Somnul

Somnul vecin cu moartea. Se desfac umbrele copacilor Cad nori peste copacii mei Eu desprîntă de albastru de conturul ochilor tăi Somnul se întoarce spre viață Cu șirul de pasări atîngîndu-mi covoaiele cu somnul ierbi iscodindu-mi urma

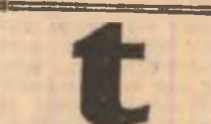
Jurnal

Vineri Frezile nu niște darințe albe neocotîndu-mi mersul, luni ploaia zăbîndu-se sub ploape, Doamne, cum am uitat ce-a fost ieri, Vălătăia de miere pe buze, mine e zi de speranță, de aceea merg cu picioarele goale prin casă Uneori ochilor mei le place să se facă mai albaștri Dar celelalte zile? întrebă-te sau vezi muntele care nu știi cit e de adevărat sau cit poți să-l strecozi într-o casă

Marină II

Acolo e capătul lumii Privește! Pe valul culcat prinzesc căprioare. Pe ploajă trupuri albe, trupuri roșii, trupuri albastre Sîntem stăpîni absoluți pe timp și pe caii de spumă Privește! Pe valul culcat S-au topit întîmplări Sîntem triumfători și veseli

teatru

Propilee și orchidee

Cîntec și flori, dragoste de viață printre luzii destrămate. Cândori care înting puterea otrăvitoare a banului. Idealiști naivi și potențați financiari într-o sarabandă a infunțărilor neegale. Amărăciunea unui eșec se integrează în aripa de speranță a unui nou început.

Scenariul Dimos Rendis-Ravanis — romancesc și implicat cercurilor literare românești — dezvoltă, pe fondul contrastelor sociale, o bogată galerie de personaje ale vieții contemporane grecești, ironizînd, fără să dogmatizeze, ridicola spaime a celor bogăți și puternici în fața unei posibile comuncențe a celor lipsiți de apărare.

Regizorul Mircea Marin a aderat cu plăcere la unghiul de vedere sentimental al autorului, găsînd fiecărui personaj, datorită distribuției pentru care a optat, cit și prin aportul fiecărui actor în parte, corespondentul ideal de visare, de stare interioară, putînd să contureze, cu precizie și cu un acut spirit al observației, trăsături distinctiv și numai din datele exterioare ale fiecăruia.

În spumolul spectacol al Teatrului Nottara, actorii se întrec în exprimarea nuanțelor celor mai discrete ale acestei false ușoare, neîngroșate, jucînd (vizibili), din tot sufletul, cu toată dragostea (și nu doar pentru că în sală se afla însuși autorul).

Emil Hossu este un Lukas visător

prin excelență, pe cit de romantic, de naiv, pe atît de diriz în apărarea credințelor lui nerodnice. Este împătînit în dorința de a reuși să-i convîngă pe țărani să-și așere pămînturile și devine trist, dar robust pe dinăuntru, cînd își vede toată truda prăbușindu-i-se. Anda Caropol este îndrăgostita incurabilă care crede, citeva clipe, că visele se pot cumpăra. Andonis este, prin Ion Punea, mucalit, simpatic, neliniștit, dornic de mai bine. Sonia — femela care dorește cu orice chip să cînte — este minunat realizată prin starea de exaltare megalomancă a actriței-poete Cristina Taopi. Camelia Zorlescu este o apariție neașteptată în ipostaza Coralis (în travesti), redevenind ea însăși în empoi-ul femcii fatale. Paranas, magnatul-femeie este autoritar și distant, pînă cînd, dîndu-și pe față farmecele personale, devine irezistibil. Cînd îl reprezintă pe Coralis, Camelia Zorlescu își studiază țînta, pentru ca gesturile și întreaga plastică corporală să fie cit mai apropiate de frescul mișcărilor și evoluției omni-bărbat. Este gangster, este courer. Încîntă și zăpăcește ușor (ca bărbat) femeile, așa cum va încînta și va zăpăci ușor bărbății (ca femeie). Vocea o ajută să fie și aspră și severă, dar și calin-insidiosă.

Milionarul Marras are mai mult o reprezentare exterioară (fiind mai

puțin susținut de text), căreia actorul George Păunescu îi imprimă un aer straniu, arogant și rigiditate, printr-un joc economic, bine cîmărit. Ori de cite ori apare pe scenă, Ion Popa face aureolea oricărui personaj al său. În Propilee și orchidee, Ion Popa se remarcă tot într-un rol secundar (ca și în alte spectacole), făcînd din pasagera intervenție a țărănului său un personaj cu adevărat exponențial. Țărănul lui este de un calm imperturbabil, de o inteligență răcolitoare (născută din experiența grea a încercărilor), are umor, are, mai cu seamă, tristete.

Violel Comănică — acest actor încă neîntrebuțat, cu posibilități nebănuite pentru comedie — lăse și de astă dată, din comun. Detectivul lui este ridiculizat cu pregnanță încă din momentul intrării în scenă, mai întîi prin desenul exterior (costum, gestică, mimică), apoi prin expresia vocii. Nici o mișcare gratuită, nici un cuvînt fals.

Baletul „militarizat” al celor două gorile ale lui Marras rostuește, sub bagheta coregrafului Victor Vlase, trăsăturile caracteristice ale unui personaj colectiv. Devotamentul și supunerca orărbă în fața celui mai puternic sînt traduse de fierrii slujitori ai scenei, George Alexandru și Stelian Nistor, care aduc spectacolului un aer de prospețime. Umilirea sau signatura lor, direcția de intrare sau de ieșire le definesc adevărate în sensul bătaii vîntului.

Un spectacol rotund, vesel și trist, optimist, încurajator ca inesei acordurile turburătoare, ale muzicii grecești.

Nicoleta Gherghel

film

Cucoana Chirița

Draga Olteanu-Matei este o mare actriță — între cei cîțiva mari actori pe care îi numără teatrul nostru astăzi. Plină de vitalitate, de umor și de spirit, Draga Olteanu-Matei depășește altitudinea la care spiritul critic poate avea acces, pentru că totul trebuie spus la superlativ. Ea nu mai poate fi decît iubită pentru generozitatea și pentru căldura cu care se dăruiește fiecărui rol. În film ca și în teatru, galeria de personaje create, în decursul timpului, de Draga Olteanu-Matei, culminează, astăzi, cu rolul Chiriței — personajul atît de cunoscut al lui Alecsandri. Este intîlnirea firească a unei actrițe atît de populare, cu un personaj nemuritor. Sînt atît de rare asemenea intîlniri ferice încît, atunci cînd ele se petrec totuși, ne întăresc convingerea că aceasta este singura cale prin care arta se apropie de viață.

Unul din motivele pentru care intîlnirea a fost posibilă este și acela că Draga Olteanu-Matei este și o foarte bună scenaristă, un animator cultural în adevăratul și nobilul înțeles al cuvîntului — o personalitate de care orice cultură are nevoie pentru a se exprima. Îi datorăm asadar nu numai personajul creat pe ecran, ci și cauza apariției lui — un scenariu temeinic, bine articulat, cu atît mai greu de realizat cu cît a fost făcut după o operă care a intrat de

mult în conștiința publică, a fost asimilată și s-a instalat în obișnuințele noastre culturale. Inerent, filmul nu poate fi piesa de teatru și e uneori mai greu să renunți decît să construiești de la început. Scenariul scris însă după Alecsandri nu trădează totuși pe dramaturg, reușind să nu trădeze nici filmul.

Nicolae Mateescu

CULTURA ROMĂNEASCĂ ÎN LUME

O nouă carte românească în Argentina

POESIA RUMANA CONTEMPORANEA

„Poesia rumana contemporana” este titlul unei antologii lirice românești apărută la Editura „Rueda” din Buenos Aires...

Ion Barbu, I. Blaga, G. Coșbuc, O. Goga, Al. Macedonski, M. R. Paraschivescu, Al. Philippide, Z. Stancu, N. Stănescu, G. Topirceanu, V. Voiculescu (ne-am folosit de ordinea alfabetică)...

Ar mai trebui adăugată precizarea că nu avem de-a face cu o simplă antologie și cred că formula pe care o folosește Manuel Serrano Perez trebuie salutăta...

George Apostoiu

RAFAEL ALBERTI

Poemul Renato Guttuso, azi și totdeauna a fost scris în anul 1973 de Rafael Alberti, fost scriitor de seamă a literaturii spaniole contemporane...

prins si m-a miscat profund. Stiu ca îl plina pe aerul din Sicilia, acest aer voalat de fumul vesnic-trezului său vulcan.”

„Renato Guttuso, azi și totdeauna”

Tu care ai crescut văzând curgând singele pe străzi, și ai avut curajul de a-l înfățișa viu așa cum el din vine ținește...

cind victorii ale dusmanului erau zgomotos lăudate, nu ti-a fost teamă să suporti riscul, să te aventurezi periculos și să înalți stindardele tale...

Prezentare și traducere de Esdra Alhasid

REVISTA STRĂINĂ

FĂRĂ ÎNDOIALĂ, CINGHIZ AITMATOV este alături de Valentin Raspulin cel mai mare prozator sovietic în viață...

ALAIN GERBER, reprezentant de frunte al prozei franceze contemporane, s-a născut în anul 1943 în orașul Belfort...

FERNANDO PESSOA (1888 - 1935) este cel mai tradus dintre toți poezii portughezi moderni. Faptul stă în evidență în cazul lui Pessoa...

SCRITORULUI BELGIAN JACQUES STERNBERG nu-i este pe plac atunci când cărțile sale sînt catalogate într-un fel sau altul...

BARBARA FRISCHMUTH (născută în anul 1941) este una dintre scriitoarele de marcă ale literaturii austriece...

DOVEINGHIIN OTGONSUREN

MONGOLIA

Poetul D. Otgonsuren, oaspete al țării noastre, s-a născut în 1946 și este unul din reprezentanții importanți ai literaturii mongole...

Vlaga Poala a pârmit Căsa o explozie fără sfîrșit Că o sursă binefăcătoare Peste pămîntul încercat de doborare...

Sentimente

Saptezeci de culmi am ureat, Saptezeci de dealuri am intrunat. N-am potolit dragostea mea. Cîntecul nu l-am putut infrina...

Soarele stepii

Deasupra stepii, peste munții gălbui Răsare fața roșie a soarelui. Peste pămînt și pînă pe-nălțimi și-a lăsat Aurul său binecuvîntat...

Nici stăpîn, nici serv

asimiro de Brito, unul dintre cei mai cunoscuți poeți portughezi contemporani, autor a numeroase volume de versuri, proză, esuri, traducător de poezie orientală...

ven, la un festival de poezie. Vorbea ca un înțelept oriental (cum vrea să și pară, și-a compus o mască „sculptură de sare” — sau poate îl trăiește într-adevăr o lentă purificare și numai noi, cei din jur, credem că vrea să poarte o mască)...

CASIMIRO de BRITO

Doar un zgomot

Alege un zgomot un mic coral de sunete dintre toate cite pe lume se mișcă un zgomot un fruct mărunt ce nu face prea mare zgomot și ascultă pune-ți urechea pe această maternă fantă la tandra gură a viului încoronat...

Disciplina blandula

Bombardează-ți falsele temple unul singur și-ajunge: metafora dispersată a corpului fugitiv se detașează din marea această atit de intimă nisip și origine a vocii tale...

Prezentare și traducere de Grete Tartler

SPORT

Respirînd curat

S-a încheiat campionatul. Și fotbalul, ca orice activitate umană, se cuvine să aibă simțul măsurii. S-a încheiat în ziua care-a urmat nopții de sinuziene, pe care eu, în nici un n-am petrecut-o dormind — anul acesta am stat și-am privit stelele, visînd la munții Buzăului...

Toate cele trei echipe cuprinse în lacrima plecării spre divizia B, în ultima etapă, au luat bătaie fără drept de apel. S-a adevărit, dacă mai era nevoie, că destinul lor nu e revolta, nici steaua magilor; toate trei au vocația tristeții — a ploilor torțenale (Jiu), a oalelor sparte în tîrgul Drăgăiciei (Buzău), a ofenselor amare (Chimia Rimnicu-Vlcea)...

Fănuș Neagu

Balcanice

SAIP BEQIRI

Baladă despre oraș

Aici a fost un cîmp fără nume. La poala pădurii unde ne pierdeam zi de zi. Pe-acoale doar riul își frîngea gîtul Zbătîndu-se prin prăpastiile munților...

PETKO VOINICI PURCEAR

Șarpele

Șarpele danșează în fața fahbirului De tată și de șarpe Copilul are nevoie Ca de mama-negrită de soare Bărbătoasă femeie Solduricele ei unduoase Mîrșime Mai apoi diatonele și lenca Cu ele e frate poetul

În românește de Dumitru M. Ion

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Don Frontolă Redactor adj. Mihai Ungheanu Redactor adj. adjunct, A. Zăinescu Secretar responsabil de redacție

REDACTIA: București, Piața Științei nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRATIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINTEI